

• ریسک نقدینگی

ریسک نقدینگی عبارت است از احتمال به خطر افتادن توانایی بانک در تأمین منابع برای ایفای تعهدات.

• سیاست‌ها و خط‌مشی‌های ریسک نقدینگی

سیاست‌ها و خط‌مشی‌های مدیریت ریسک نقدینگی در بانک سامان از طریق کمیسیون دارایی‌ها و بدهی‌ها پیگیری می‌شود، اهم سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها به شرح زیر است:

✓ بررسی و کنترل شاخص‌ها و نسبت‌های مالی و انحرافات از بودجه با توجه به پیش‌بینی بودجه عملیاتی سالانه؛

✓ تصمیم‌گیری در خصوص میزان و ترکیب مطلوب و بهینه مصارف شامل مصارف اعتباری، ارزی، سرمایه‌گذاری، نقد و شبه نقد اعم از ریالی و ارزی و بازار بین‌بانکی براساس میزان تأثیرگذاری در سودآوری بانک براساس بودجه عملیاتی سالانه؛

✓ تصمیم‌گیری در خصوص نرخ‌های تجهیز و تخصیص منابع ریالی و ارزی با توجه به نیاز، نرخ‌های رقبا و نرخ‌های بازار بین‌الملل و نیز حدود اختیارات واحدهای اجرایی برای تغییر در نرخ‌های یادشده براساس میزان تأثیرگذاری در سودآوری بانک براساس بودجه عملیاتی سالانه؛

✓ تصمیم‌گیری در خصوص راهکارهای پوشش نقدینگی براساس نقدینگی مصوب بانک در کمیسیون عالی استراتژی و بودجه و کمیسیون عالی مدیریت ریسک؛

✓ تعیین نرخ سود بین واحدی؛

✓ بررسی و تصویب برنامه احتیاطی در مواجهه با شرایط بحران نقدینگی با توجه به میزان تأثیرگذاری در سودآوری بانک و در صورتی‌که بالاتر از اختیارات کمیسیون است گزارش مربوطه به کمیسیون استراتژی و بودجه و هیئت‌مدیره ارسال شود؛

✓ کنترل سررسید دارایی‌ها و بدهی‌ها، روند سودآوری بانک، ساختار هزینه‌های بانک، نسبت‌های درآمدهای مشاع و غیر مشاع، نرخ بازدهی دارایی‌ها و سهام و بهای تمام‌شده پول در حدود اختیارات و تأثیر در سودآوری بانک بر اساس بودجه مصوب سالانه؛

✓ بررسی و تصمیم‌گیری در خصوص میزان سقف سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه و کالا؛

- ✓ بررسی عملکرد پرتفوی سرمایه‌گذاری بانک و در صورت انحراف از بودجه ارائه راهکارهای مناسب برای رسیدن به اهداف عملیاتی بانک؛
- ✓ کنترل و پایش نرخ تسهیلات و بازدهی دارایی‌های مختلف بانک (تسهیلات، سرمایه‌گذاری، بازار بین‌بانکی و ...) بر اساس میزان تعیین‌شده در بودجه سالانه بانک؛
- ✓ کنترل و پایش نرخ متوسط هزینه تأمین منابع بانک بر اساس میزان تعیین‌شده در بودجه سالانه؛
- ✓ اتخاذ سیاست‌های مناسب برای حفظ مارجین سود منابع و مصارف متناسب با میزان تعیین‌شده در بودجه سالانه و ارائه پیشنهاد و راهکارهای مناسب به کمیسیون عالی استراتژی؛
- ✓ تعیین و تصویب میزان نقدینگی احتیاطی سالانه متناسب با بودجه سالانه، مقررات و قوانین موجود و پیشنهاد هیئت‌مدیره؛
- ✓ اطمینان از کنترل و رعایت و حفظ میزان نقدینگی در شرایط زمانی مختلف؛
- ✓ نظارت بر فعالیت‌های بین‌بانکی؛
- ✓ پیشنهاد حدود برای فعالیت‌های بین‌بانکی برای تصویب در هیئت‌مدیره؛
- ✓ سیاست بانک سامان این است که برای هر ارز همواره سپر نقدی به میزان حداقل ۲ درصد کل سپرده‌های همان ارز را نگهداری کند. همواره مراقبت می‌شود که سپر نقدی بانک از این سطح کمتر نشود. همچنین حدودی برای مراد با بانک‌ها تعیین‌شده است و به‌شدت مراقبت می‌شود که از آن حدود تخطی نشود.

• واحدهای اجرایی مدیریت ریسک نقدینگی

بانک سامان معتقد به مدیریت فعال ریسک نقدینگی است لذا از ساختار منسجمی برای مدیریت ریسک نقدینگی برخوردار است. در این ساختار، هیئت‌مدیره، کمیته عالی ریسک، کمیته منابع و مصارف (تخصیص)، مدیریت مالی و اداره ریسک مهم‌ترین نقش‌ها را دارند.

• ترکیب، میزان و سررسید سپرده‌ها و نقاط تمرکز آن:

میزان و سررسید سپرده‌ها و نقاط تمرکز آن

درصد	۱۳۹۹/۱۲/۳۰ (میلیون ریال)	
۸,۶۸٪	۶۱,۱۹۷,۴۸۲	سپرده‌های دیداری و مشابه
۵,۸۲٪	۴۱,۰۲۹,۷۳۶	سپرده‌های پس‌انداز و مشابه
۰,۸۱٪	۵,۷۳۰,۴۹۵	سایر سپرده‌ها و پیش دریافت‌ها
۴۲,۱۵٪	۲۹۷,۰۳۳,۶۵۴	سپرده‌های سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت عادی
۰,۰۰٪		سپرده‌های سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت ویژه:
۰,۰۲٪	۱۱۵,۵۸۷	تا سه ماه
۰,۰۴٪	۳۰۷,۰۰۶	بیش از سه تا شش ماه
۰,۰۰٪	۲۱,۰۷۳	بیش از شش تا یک سال
۰,۰۰٪		سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت:
۰,۰۰٪	.	گواهی سپرده عام
۰,۰۰٪	.	گواهی سپرده خاص
۱۴,۱۳٪	۹۹,۵۴۴,۱۲۸	یک‌ساله
۲۷,۹۲٪	۱۹۶,۷۴۰,۹۷۸	دو‌ساله
۰,۰۰٪	.	سه‌ساله
۰,۰۰٪	۸,۰۰۰	چهارساله
۰,۰۱٪	۸۷,۸۱۹	پنج‌ساله
۰,۰۰٪		سود پرداختنی سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار:
۰,۴۰٪	۲,۸۰۴,۳۶۲	سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت
۰,۰۱٪	۵۶,۸۵۸	سپرده‌های سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت عادی
۰,۰۰٪	۲,۸۹۲	سپرده‌های سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت ویژه
۰,۰۰٪	.	سپرده‌های سرمایه‌گذاری دریافتی از بانک‌ها و مؤسسات اعتباری
۱۰۰,۰۰٪	۷۰۴,۶۸۰,۰۷۰	جمع کل

• میزان ورودی‌ها و تعهدات ریالی در دوره آتی:

مبلغ دفتری	کمتر از یک ماه	بین ۱ الی ۳ ماه	بین ۳ ماه الی ۱ سال	۱ الی ۵ سال	بالاتر از ۵ سال	بدون سررسید مشخص
میلیون ریال	میلیون ریال	میلیون ریال	میلیون ریال	میلیون ریال	میلیون ریال	میلیون ریال
دارایی‌ها						
موجودی نقد	۸۲,۹۱۱,۰۹۰	۰	۰	۰	۰	۰
مطالبات از بانک‌ها و سایر مؤسسات اعتباری	۲۳,۰۰۶,۳۱۵	۰	۰	۰	۰	۰
مطالبات از دولت	۰	۰	۰	۰	۰	۰
تسهیلات اعطایی و مطالبات از اشخاص دولتی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
تسهیلات اعطایی و مطالبات از اشخاص غیردولتی	۴۱۱,۱۸۶,۳۰۲	۹۸,۴۶۳,۱۸۵	۷۱,۳۲۹,۷۳۸	۱۴۲,۰۷۷,۸۰۹	۸۷,۸۰۶,۹۴۵	۱۱,۵۰۸,۶۲۴
سرمایه‌گذاری در سهام و سایر اوراق بهادار	۶۶,۲۶۵,۵۳۷	۴,۹۳۰,۸۴۴	۰	۶,۸۸۳,۵۱۴	۲۲,۳۲۲,۹۰۱	۰
مطالبات از شرکت‌های فرعی و وابسته	۶,۳۱۷,۰۵۳	۰	۰	۰	۰	۰
سایر حساب‌های دریافتنی	۵۶,۷۹۸,۲۲۹	۵۶,۷۹۸,۲۲۹	۰	۰	۰	۰
دارایی‌های ثابت مشهود	۶,۳۰۵,۹۸۷	۰	۰	۰	۰	۰
دارایی‌های نامشهود	۵,۷۹۰,۳۶۱	۰	۰	۰	۰	۰
سپرده قانونی	۷۱,۰۷۳,۶۱۴	۱,۶۷۰,۱۰۴	۱,۳۸۵,۱۴۶	۲,۶۳۰,۰۰۴	۶,۴۳۴,۳۸۱	۵۸,۹۵۳,۹۷۹
سایر دارایی‌ها	۶۴,۶۳۹,۰۴۸	۹,۱۲۵,۱۳۵	۴۶۷	۶,۳۰۰	۵۵,۳۵۵,۰۶۷	۰
جمع دارایی‌ها	۷۹۴,۲۹۳,۵۳۶	۲۷۶,۹۰۴,۹۰۳	۷۲,۷۱۵,۳۵۰	۱۵۱,۵۹۷,۶۲۷	۱۷۱,۹۱۹,۲۹۵	۷۰,۴۶۲,۶۰۳
						۵۰,۶۹۳,۷۵۸

• میزان ورودی‌ها و تعهدات به ارزش‌های عمده در دوره آتی:

دلار آمریکا	یورو	پوند انگلستان	فرانک سوئیس	ین ژاپن	درهم امارات	ون کره جنوبی
موجودی نقد	۴۲,۹۱۴,۰۷۵	۱۴,۱۶۰,۵۵۵	۲۲۵,۳۶۷	.	۱,۸۷۷,۶۵۵	.
مطالبات از بانک‌ها و سایر مؤسسات اعتباری	۳۳,۵۷۷,۵۰۵	۲۰۱,۳۵۹,۰۸۸	۸۱۴,۱۴۴	۵,۹۵۸,۹۴۱	۳,۴۲۹,۳۷۳,۲۸۴	۱۶۲,۱۸۲,۰۲۲
مطالبات از دولت	.	.	.	.	.	.
تسهیلات اعطایی و مطالبات از اشخاص دولتی	.	.	.	.	.	.
تسهیلات اعطایی و مطالبات از اشخاص غیردولتی	۲,۶۵۷,۵۷۷	۱۰,۰۹۲,۵۱۶	.	۳,۷۹۳,۰۸۴	۳,۰۱۸,۵۶۶	.
سرمایه‌گذاری در سهام و سایر اوراق بهادار	.	.	.	.	.	.
مطالبات از شرکت‌های فرعی و وابسته	.	.	.	.	.	.
سایر حساب‌های دریافتنی	۱۸,۴۸۴,۶۱۰	۱۱۲,۴۲۷,۹۶۲	.	.	۵۲۲,۰۲۹,۷۱۶	۵۸,۲۷۶,۵۷۸,۹۹۷
دارایی‌های ثابت مشهود	.	.	.	.	.	.
دارایی‌های نامشهود	.	.	.	.	.	.
سپرده قانونی	.	.	.	.	.	.
سایر دارایی‌ها	۱۰۴,۰۹۲,۵۰۸	۲۵۲,۹۱۳,۴۰۵	۳۷۲,۱۴۱	۳,۱۰۹,۰۸۲	۳,۳۶۹,۵۲۳,۴۶۸	۵۳۷,۳۰۲,۲۸۵
جمع دارایی‌های ارزی	۲۰۱,۷۲۶,۲۷۵	۵۹۰,۹۵۳,۵۲۵	۱,۴۱۱,۶۵۲	۹,۰۶۸,۰۲۳	۶,۸۰۲,۶۸۹,۸۳۶	۱,۲۲۶,۴۱۰,۲۴۳

• برنامه تداوم فعالیت:

به منظور ایجاد ثبات بانکی، ارزیابی توانایی بانک‌ها در مقابله با شوک‌های حادث شده در بازارهای داخلی و جهانی بسیار مهم است. بدین ترتیب نتایج تغییرات حدی در متغیرهای برون‌زای ترانزنامه‌ای و اقتصاد کلان مورد محاسبه و ارزیابی قرار می‌گیرد.

همچنین تحلیل سناریو از طریق طراحی سناریوهای فرضی مبتنی بر تغییر شرایط اقتصاد کلان و تأثیر آن بر ترانزنامه بانک انجام می‌گیرد که شامل ساختن سناریوهایی از تغییرات نرخ تورم و سایر متغیرهاست. این تحلیل اثرات این تغییرات بر میزان تسهیلات غیر جاری بانک را نشان می‌دهد. این گزارش‌ها به صورت فصلی توسط واحد ریسک تهیه می‌شود.

برنامه مقابله با بحران (آزمون تنش کفایت نقدینگی)

در راستای اجرای آزمون بحران نقدینگی در بانک سامان، شناسایی عوامل ایجادکننده بحران نقدینگی در بانک و ساخت سناریوهایی بر مبنای فرضیات مبتنی بر واقعیات جاری ضروری است. بانک سامان برای مقابله با بحران نقدینگی از دو ابزار استفاده می‌کند. تدوین برنامه نقدینگی احتیاطی و آزمون بحران ریسک نقدینگی از جمله این روش‌ها هستند. برنامه اجرایی پروژه آزمون بحران با اهداف شناسایی و مطالعه عوامل زمینه‌ساز بستر بحران نقدینگی در بانک با استفاده از مطالعات صورت گرفته پیشین، تعیین فاکتورهای ریسک اصلی، شوک و اثرات آن بر دارایی‌ها و بدهی‌ها، طراحی سناریو همسو با دارایی‌ها و بدهی‌ها و مدل‌سازی آزمون بحران نقدینگی در بانک بر اساس عوامل تأثیرگذار درونی، پیش‌بینی احتمال بروز بحران نقدینگی و نگهداری سطح مناسبی از نقدینگی برای پاسخگویی به جریان‌ات نقدی خروجی و اجتناب از تأمین وجوه با هزینه‌های فراوان به اجرا درمی‌آید.

ریسک نقدینگی در بحران‌های مالی اخیر در مرکز توجه قرار گرفت چراکه نشان داد یک بحران چگونه می‌تواند کمبود نقدینگی در بازار را به سرعت بین بانک‌ها تسری داده و حتی مؤسسات بزرگ را از فعالیت بازدارد. پیش از آن آزمون بحران ریسک نقدینگی در چارچوب آزمون بحران هیچ بانکی وجود نداشت زیرا شواهد تاریخی نیز نشان از بحران ریسک نقدینگی به دلیل وقایع نقدینگی را نشان نمی‌دادند.

به طور متداول در صنعت بانک داری جریان بازگشت منابع باید با جریان خروج منابع هماهنگ باشد در غیر این صورت با سه سناریو مواجه می‌شویم که در هر یک از این سه سناریو ممکن است بانک را با کسری نقدینگی مواجه کند:

۱) سناریو ۱: در این سناریو فرض بر این است که ورود و خروج منابع توسط سپرده‌گذاران در حالت نرمال باشد ولی بازگشت منابع یا وصول مطالبات از سوی اعتبار گیرندگان با سرعت کمتری صورت گیرد در این صورت مدت زمان بیشتری منابع در اختیار اعتبار گیرنده قرار داده می‌شود.

۲) سناریو ۲: در این سناریو فرض بر این است که خروج منابع توسط سپرده‌گذاران با سرعت بیشتری انجام می‌شود بنابراین ورود منابع جدید و نیز بازگشت منابع از سوی اعتباردهندگان توانایی جبران خروج منابع را نخواهد داشت.

۳) سناریو ۳: در این سناریو فرض بر این است که خروج منابع توسط سپرده‌گذاران افزایش یافته و هم‌زمان بازگشت منابع از سوی اعتبارگیرندگان از حالت طبیعی خارج شود.

برای انجام آزمون بحران نقدینگی یکی از مطرح‌ترین نسبت‌ها نسبت پوشش نقدینگی LCR است. برای تعریف سناریوی فرضی در خصوص LCR باید شوک‌های فرضی بر ورود و خروج دارایی‌ها اعمال کرد و اثر آن را بر این نسبت و حد رسیده به مرز بحران مورد محاسبه قرارداد.

در شرایط عادی و بر اساس سوابق تاریخی نسبت‌های نقدینگی از جمله LCR هیچ‌گاه به مرز بحران نرسیده است لذا سناریوی ما بر اساس یک شرایط فرضی در آینده بنا خواهد شد و نه داده‌های تاریخی. فرضیات مختلفی می‌تواند بر وقوع بحران مؤثر باشد از جمله عوامل بیرونی تغییرات نرخ تورم، ارز، شاخص بهای مسکن، مسدود شدن شبکه شتاب بانک از سوی بانک مرکزی و ...

تأثیر هر یک از متغیرهای برون‌زای بیرونی بر نسبت‌های ترانزنامه‌ای و افزایش نسبت مطالبات و از سویی کاهش نسبت تسهیلات و سپرده‌ها نسبت پوشش نقدینگی را دستخوش تغییر و در نهایت ممکن است به مرز بحران نزدیک نماید.

• روش سنجش ریسک نقدینگی:

بانک سامان برای سنجش ریسک نقدینگی از نسبت‌های مالی موجود در بال ۳ که شامل نسبت پایدار خالص تأمین مالی (NSFR) و پوشش نقدینگی (LCR) است استفاده می‌کند و همچنین از شکاف نقدینگی ریالی و ارزی در بازه‌های زمانی کمتر از ۷ روز، بین ۷ تا ۱۴ روز، بین ۱۴ تا ۳۰ روز، بین ۳۰ تا ۶۰ روز، بین ۶۰ تا ۹۰ روز، بین ۹۰ تا ۱۸۰ روز، بین ۱۸۰ تا ۲۷۰ روز و بیشتر از ۲۷۰ روز نیز استفاده می‌شود.

تهیه گزارش‌های پایش منابع در فواصل زمانی منظم و دوره‌ای در خصوص وضعیت نقدینگی نیز از دیگر اقدامات بانک به منظور سنجش نقدینگی است.

نسبت پایدار خالص تأمین مالی = تأمین مالی پایدار در دسترس / تأمین مالی پایدار مورد نیاز

• سازوکارهای کنترل و پایش ریسک نقدینگی

کنترل و پایش ریسک نقدینگی در بانک سامان به عهده اداره ریسک، کمیته منابع و مصارف و مدیریت امور مالی است.

کمیته منابع و مصارف به کمیته عالی ریسک و هیئت مدیره پاسخگو است و مسائل و موضوعات زیر را پیگیری می‌کند:

- ✓ بررسی و کنترل شاخص‌ها و نسبت‌های مالی و انحرافات از بودجه با توجه به پیش‌بینی بودجه عملیاتی سالانه؛
- ✓ تصمیم‌گیری در خصوص میزان و ترکیب مطلوب و بهینه مصارف شامل مصارف اعتباری، ارزی، سرمایه‌گذاری، نقد و شبه نقد اعم از ریالی و ارزی و بازار بین‌بانکی بر اساس میزان تأثیرگذاری در سودآوری بانک بر اساس بودجه عملیاتی سالانه؛
- ✓ تصمیم‌گیری در خصوص نرخ‌های تجهیز و تخصیص منابع ریالی و ارزی با توجه به نیاز، نرخ‌های رقبا و نرخ‌های بازار بین‌الملل و نیز حدود اختیارات واحدهای اجرایی برای تغییر در نرخ‌های یادشده بر اساس میزان تأثیرگذاری در سودآوری بانک بر اساس بودجه عملیاتی سالانه؛
- ✓ تصمیم‌گیری در خصوص راهکارهای پوشش نقدینگی بر اساس نقدینگی مصوب بانک در کمیسیون عالی استراتژی و کمیسیون عالی ریسک؛
- ✓ تعیین نرخ سود بین واحدی؛
- ✓ بررسی و تصویب برنامه احتیاطی در مواجهه با شرایط بحران نقدینگی با توجه به میزان تأثیرگذاری در سودآوری بانک و در صورتی که بالاتر از اختیارات کمیسیون است گزارش مربوطه به کمیسیون استراتژی و هیئت مدیره ارسال شود؛
- ✓ کنترل سررسید دارایی‌ها و بدهی‌ها، روند سودآوری بانک، ساختار هزینه‌های بانک، نسبت‌های درآمدهای مشاع و غیر مشاع، نرخ بازدهی دارایی‌ها و سهام و بهای تمام‌شده پول در حدود اختیارات و تأثیر در سودآوری بانک بر اساس بودجه مصوب سالانه؛
- ✓ بررسی و تصمیم‌گیری در خصوص میزان سقف سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه و کالا؛
- ✓ بررسی عملکرد پرتفوی سرمایه‌گذاری بانک و در صورت انحراف از بودجه ارائه راهکارهای مناسب برای رسیدن به اهداف عملیاتی بانک؛

- ✓ کنترل و پایش نرخ تسهیلات و بازدهی دارایی‌های مختلف بانک (تسهیلات، سرمایه‌گذاری، بازار بین‌بانکی و ...) بر اساس میزان تعیین‌شده در بودجه سالانه بانک؛
- ✓ کنترل و پایش نرخ متوسط هزینه تأمین منابع بانک بر اساس میزان تعیین‌شده در بودجه سالانه؛
- ✓ اتخاذ سیاست‌های مناسب برای حفظ حاشیه سود منابع و مصارف متناسب با میزان تعیین‌شده در بودجه سالانه و ارائه پیشنهاد و راهکارهای مناسب به کمیسیون عالی استراتژی؛
- ✓ تعیین و تصویب میزان نقدینگی احتیاطی سالانه متناسب با بودجه سالانه، مقررات و قوانین موجود و پیشنهاد هیئت‌مدیره؛
- ✓ اطمینان از کنترل و رعایت و حفظ میزان نقدینگی در شرایط زمانی مختلف؛
- ✓ نظارت بر فعالیت‌های بین‌بانکی؛
- ✓ بررسی و تأیید سناریوهای اصلی برای شرایط عادی و سناریوی جایگزین برای شرایط بحران نقدینگی و اخذ مصوبات لازم از کمیسیون عالی ریسک و هیئت‌مدیره بانک؛
- ✓ کنترل ریسک نقدینگی، ریسک نرخ منابع و مصارف و ریسک نرخ ارز در قالب قیمت ارزی بر اساس میزان نقدینگی احتیاطی در برنامه عملیاتی و به نرخ بازار روز (Mark- to- Market)
- ✓ تعیین و تصویب رویه‌های اصلاحی در موارد تخطی از حدود مقرر نقدینگی؛
- ✓ بررسی میزان قابلیت اتکا به هر یک از منابع تأمین وجوه و اطمینان بیش‌ازاندازه به هر منبع واحد؛
- ✓ تعیین و تصویب روش‌های مناسب برای هماهنگی مؤثر بین واحدهای مسئول مدیریت ریسک نقدینگی و واحدهای ارائه‌دهنده اطلاعات بااهمیت به‌منظور مدیریت ریسک نقدینگی؛
- ✓ مدیریت مالی مسئول بخش اجرایی در خصوص فعالیت‌های بین‌بانکی است.